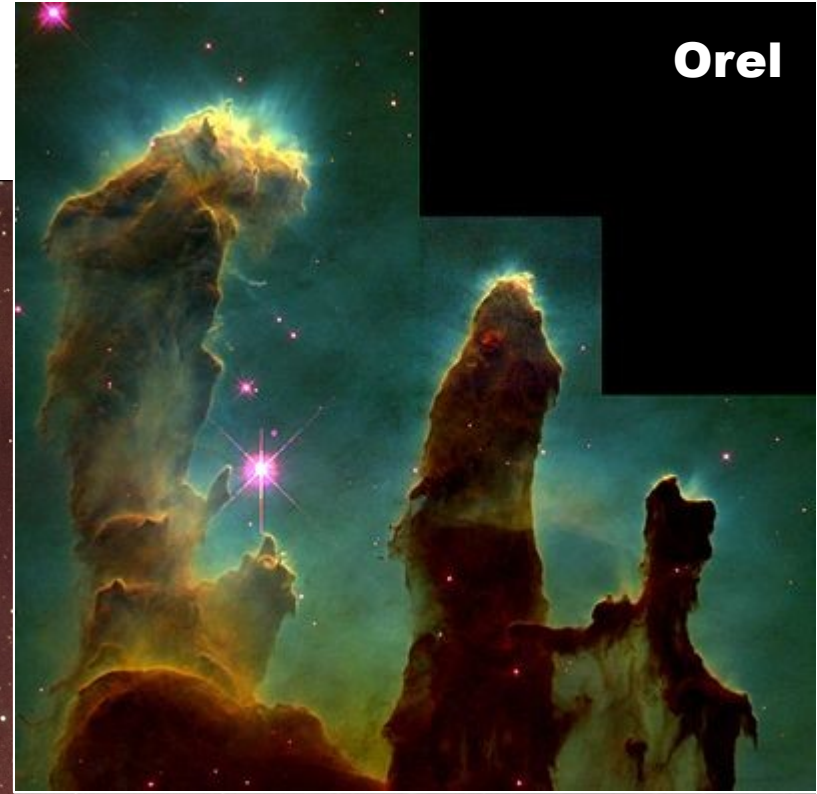

Nastanek Osončja

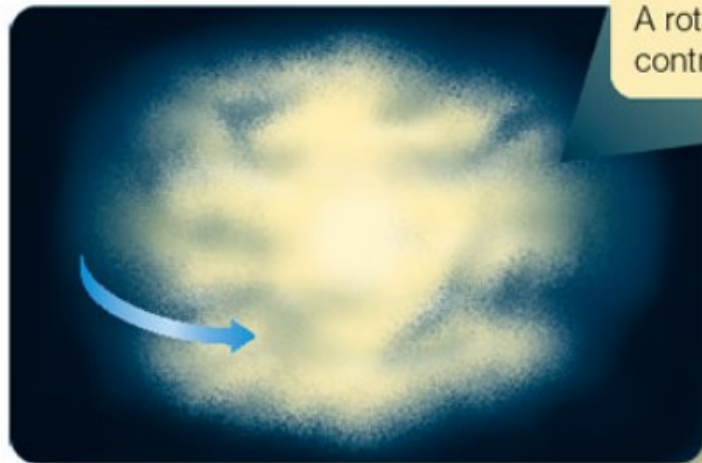

Orel

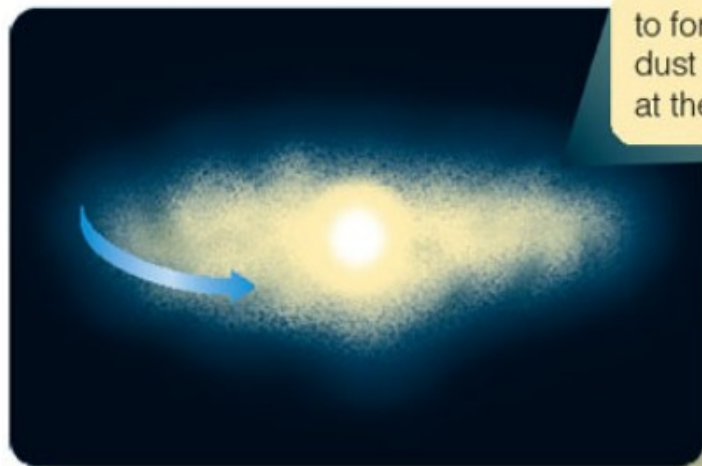
Orion

The Solar Nebula Hypothesis

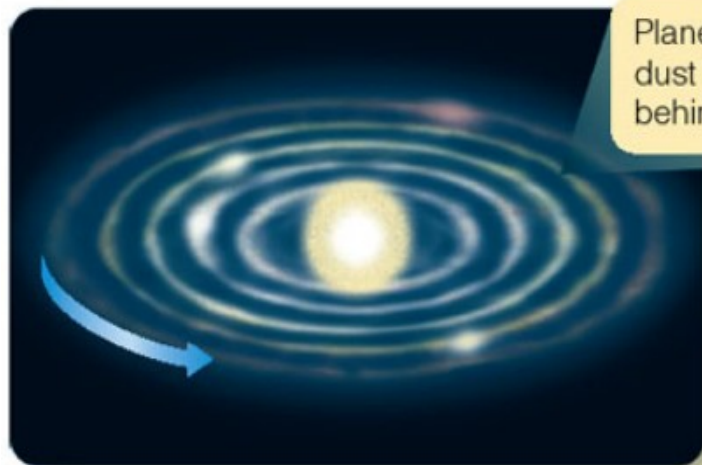
A rotating cloud of gas contracts and flattens...

to form a thin disk of gas and dust around the forming sun at the center.

Planets grow from gas and dust in the disk and are left behind when the disk clears.

Nastanek Osončja

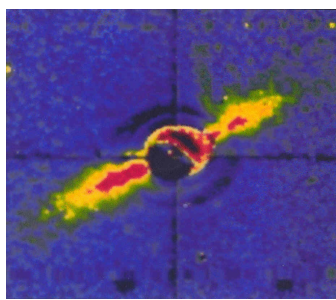
Meglična hipoteza nastanka Osončja. Zvezdna kopica, 1000-10000 zvezd (po 100-500 milijonih let kopica razpade). 2% mase so elementi težji od helija.

Kolapsirajoči medzvezdni oblak, eden od fragmentov se razvije v Osončje.

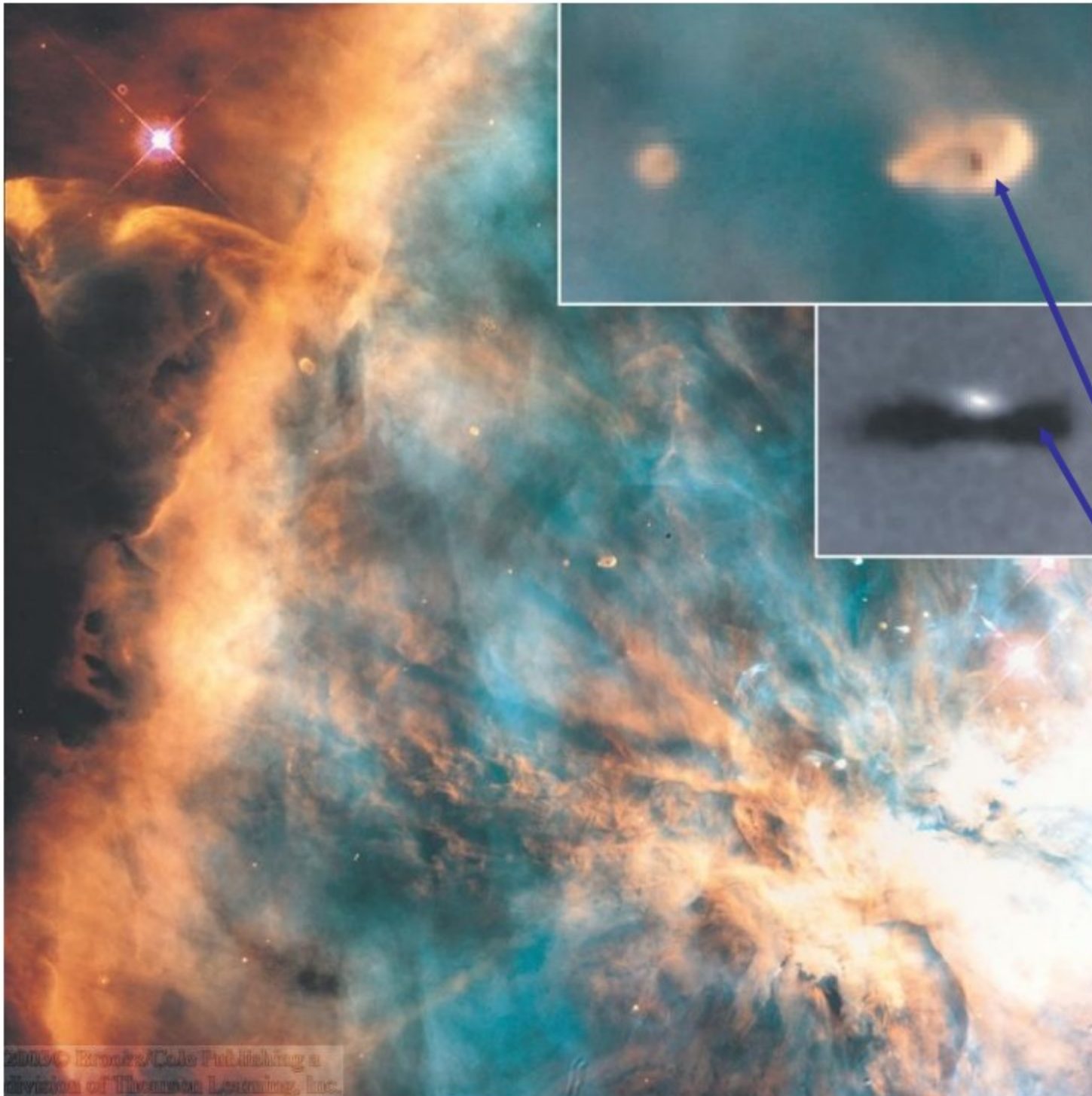
V ~100.000 letih nastane protozvezda obdana z diskom polmera ~200 a.e. Tej fazi razvoja pravimo faza T Bika.

Po 30-50 milijonih let se Sonce razvije v pravo zvezdo: spajanje vodika v helij.

Najstarejši najdeni deli meteoritov imajo starost 4,57 milijarde let.

Disk okoli Beta Slikarja.

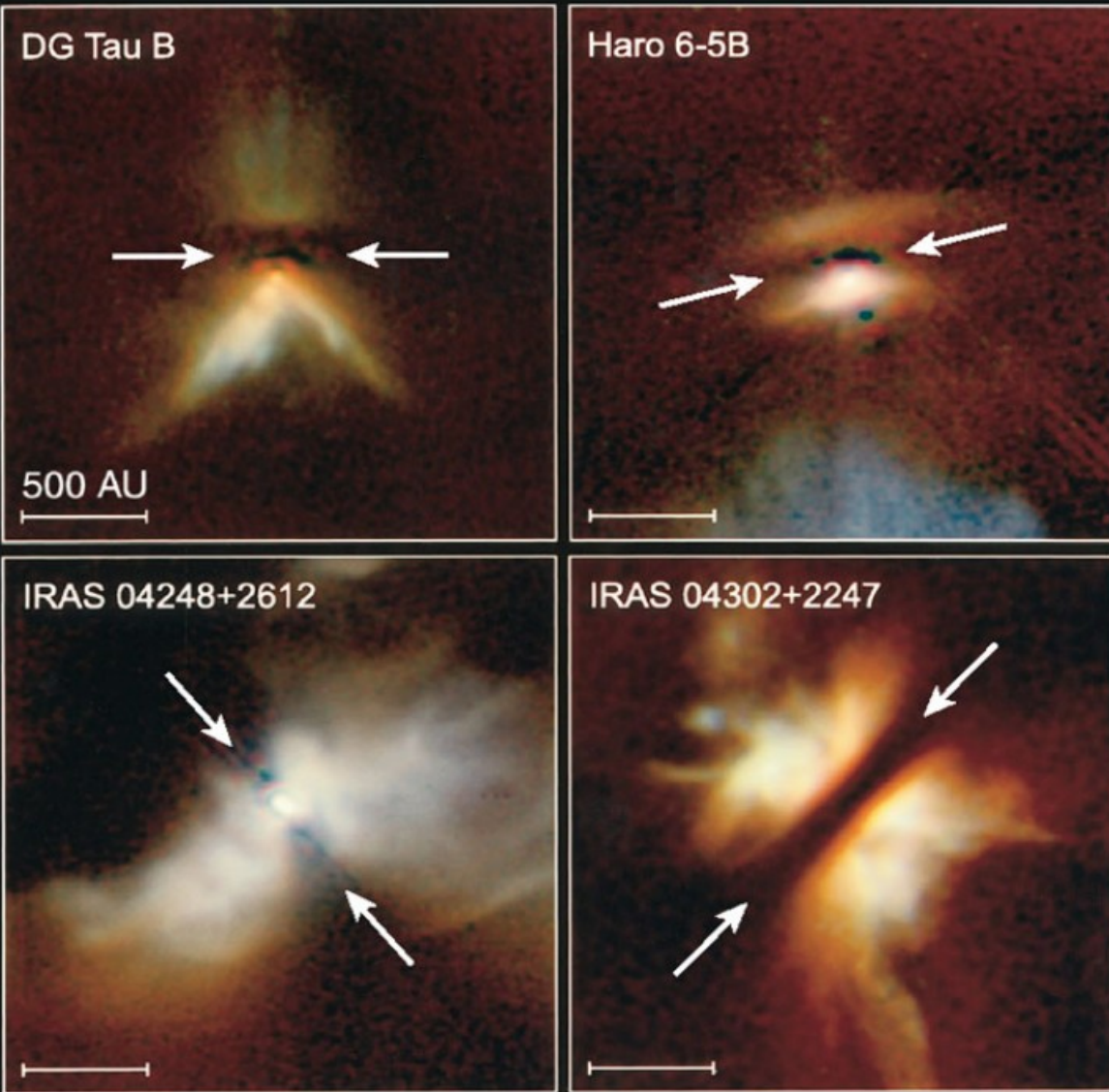

Primeri trenutnega nastajanja zvezd

**Veliko mladih
zvezd v Orionovi
meglici obdaja
prašen disk.**

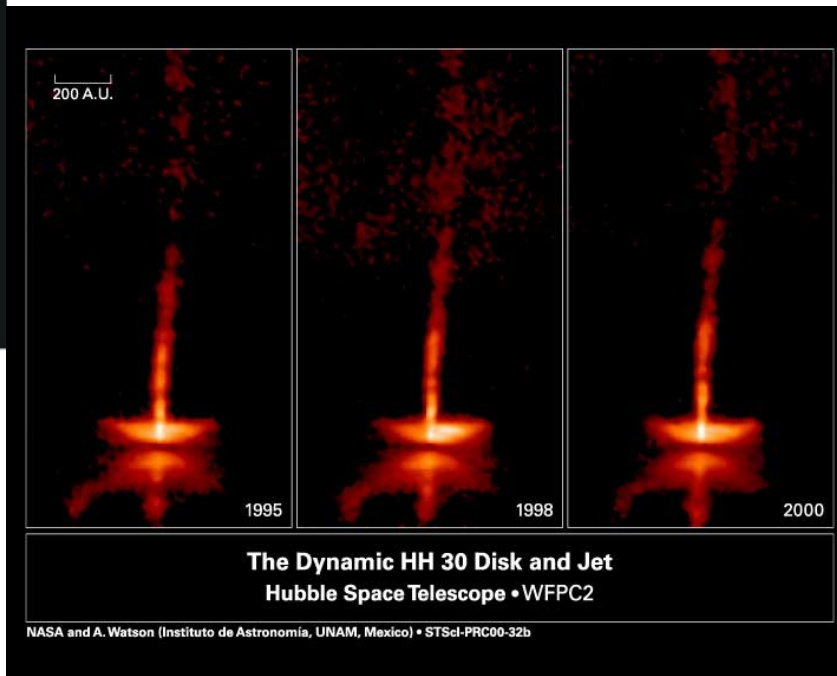
**Verjetno v teh
diskih ravnokar
nastajajo planeti.**

Primeri trenutnega nastajanja zvezd

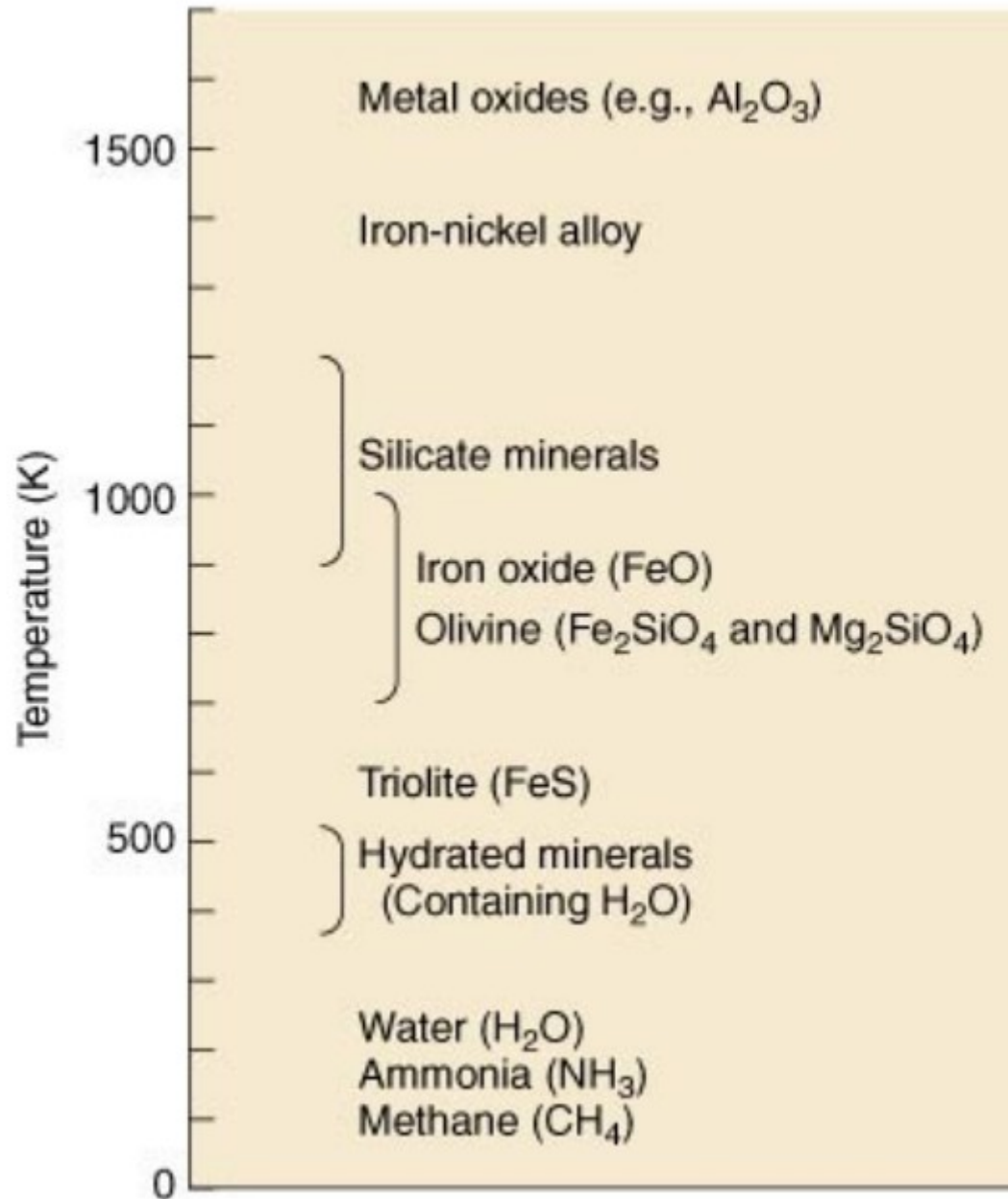

Nekatere prašne diske je mogoče direktno slikati.

Dinamični curek snovi iz zelo aktivne zvezde tipa T Bika.

Kondenzacijske temperature

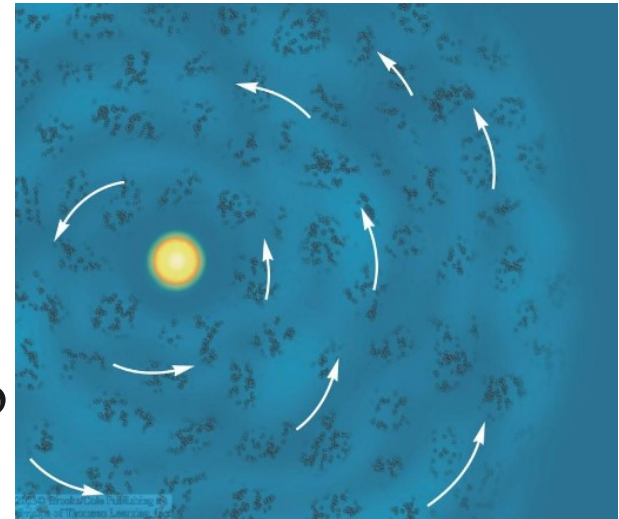

Zametki planetov

Notranji planeti: nastajajo pri visokih temperaturah znotraj diska plina in prahu. Zaradi redkosti snovi z visokim tališčem ostajajo majhni (železo, nikelj, aluminij, kamniti silikati,... so predstavljali le 0,6% mase). Voda in druge lahko hlapljive spojine se na njih ne morejo kondenzirati.

Ker je plin in prah delno podprt z radialno komponento tlaka, se zametki gibljejo hitreje od plina in prahu, to pa pospešuje akrecijo snovi nanje. Izguba vrtilne količine zametkov povzroči seljenje njihovih tirov navznoter.

V 100.000 letih so zametki planetov narastli na maso 0,05 mase Zemlje.

Zunanji planeti: nastajajo dovolj daleč, da so hlapljive snovi zmrznjene. Zato zametki rastejo hitreje. Danes 4 orjaški planeti predstavljajo 99% snovi, ki kroži okoli Sonca. Sekvenca nastanka je od prvega Jupitra (kjer je bil disk najgostejši) do zadnjih Urana in Neptuna. Ker je pred nastankom zadnjih dveh Sonce že z vetrom čistilo disk, je ob njunem nastanku primanjkovalo lahkih spojin. Zato imata le malo vodika in helija, nastati pa sta morala tudi bližje Soncu, kot sta danes (migracija navzven).

Tiri planetov

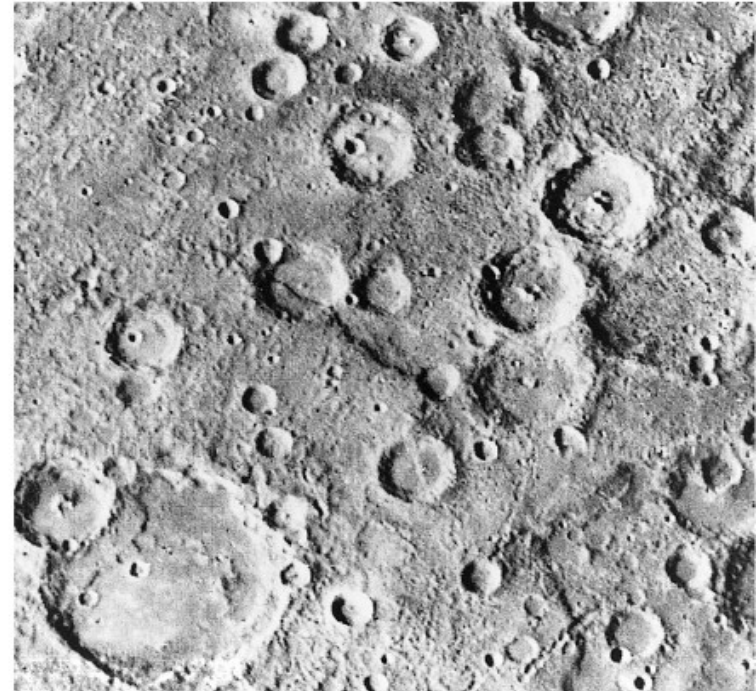
Notranji planeti: v notranjih delih Osončja je bilo na začetku ~100 teles velikosti med Luno in Marsom. Imajo sploščene tire, torej so trki pogosti, pri enem od njih je nastala tudi naša Luna. Na koncu preostanejo današnji 4 kamniti planeti. Ni pa jasno, zakaj imajo ta telesa skoraj krožne tire.

Asteroidni pas: na začetku je bilo tam precej snovi, morda za 20 teles velikosti med Luno in Marsom. Pomembna pa je bližina Jupitra in resonanc z njim, ki so se z njegovo radialno migracijo selile po območju asteroidnega pasu. Resonance vzbujajo eliptične tire, zato zametki v tem območju niso rastli z akrecijo, ampak so ob trkih razpadali. Resonance so tudi bistveno zmanjšale maso teles v asteroidnem pasu, saj je številna vrglo navzven ali navznoter. Med tistimi, ki so se sipala navznoter, bi lahko bili tudi asteroidi, ki so Zemlji "preskrbeli" vodo.

Zunanji planeti: Interakcija 4 orjakov z manjšimi zametki je slednje pogosto potisnila navzven (nastanek današnjega Kuiperjevega pasu in Oortovega oblaka), obenem pa povzročila radialno migracijo 4 orjakov. Pomembna je bila tudi začasna 2:1 resonanca med Jupitrom in Saturnom.

Pozna faza bombardiranja

Pozna faza bombardiranja: kakih 600 milijonov let po nastanku Osončja so notranji planeti ob radialnih migracijah 4 orjakov doživeli močno bombardiranje asteroidov, ki so jih resonančne interakcije z orjaki usmerile v notranje dele Osončja. Posledice tega bombardiranja vidimo v starih kraterjih na Luni in Merkurju. Takoj po tej fazi bombardiranja lahko lociramo najstarejše ostanke življenja na Zemlji (starost 3,8 milijarde let).

Nastanek lun

Lune lahko nastanejo na tri načine:

- s kondenzacijo v cirkumplanetarnem disku ob planetu (le v primeru orjaških planetov),
- z ujetjem mimobežnega telesa,
- s kondenzacijo ostankov trka pod majhnim kotom,

Primer prvega scenarija so 4 Galilejske lune ali Titan.

Zunanje majhne lune orjakov so primeri ujetih teles, ki večkrat krožijo v obratnem smislu gibanja planeta okoli Sonca. Ujeti sta tudi Marsovi Luni Fobos in Deimos.

Trk telesa velikost Marsa je verjetno odgovoren za nastanek naše Lune.